

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЛІФІНЦЕВ ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 342.951(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, доцент

Мінка Тетяна Павлівна,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Куліш Анатолій Миколайович,

Сумський державний університет,
декан юридичного факультету;

кандидат юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,
доцент кафедри адміністративної діяльності.

Захист відбудеться 17 грудня 2016 року об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розіслано 14 листопада 2016 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. З аналізу конституційних положень слідує, що життя та здоров'я людини та громадянина в нашій державі визнаються найвищими соціальними цінностями. При цьому кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Саме тому держава активно сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності, зокрема через правові процедури державного фінансування відповідних соціально-економічних, медико-санітарних та оздоровчо-профілактичних програм. Не викликає сумніву, що пріоритетність розвитку й удосконалення системи охорони здоров'я на території України як вагомий чинник здоров'я української нації є запорукою процвітання та розвитку держави на політичному, соціальному, економічному й інших рівнях. У зв'язку з цим на державу покладається обов'язок через уповноважених суб'єктів надавати своєчасну, якісну й у повному обсязі медичну допомогу особам, що її потребують. Зауважимо, що такого роду заходи, які постійно реалізуються суб'єктами публічної адміністрації у сфері охорони здоров'я, потребують систематичного контролю зі сторони спеціально уповноважених державою органів задля отримання об'єктивної та достовірної інформації про законність і правильність прийняття офіційних рішень посадовими та службовими особами відповідних підконтрольних суб'єктів. Більше того, у разі виявлення зі сторони останніх порушень норм чинного законодавства в зазначеній сфері суб'єкти контролю наділені широким колом повноваженнями щодо оперативного втручання в процес функціонування державних органів і суб'єктів господарювання всіх форм власності у сфері охорони здоров'я.

У наукових працях таких учених, як А.Г. Бобкова, Ю.В. Вороненко, З.С. Гладун, Д.В. Карамішев, Н.П. Кризина, В.М. Пашков, С.Г. Стеценко, О.В. Галацан, В.В. Загородній, В.Ф. Москаленко, В.М. Рудий та інших, значна частка уваги приділялася висвітленню особливостей правового регулювання, державного нагляду та контролю у сфері функціонування закладів (установ, організацій) системи охорони здоров'я. Проте залишається ряд невирішених або дискусійних питань, що торкаються саме методологічних засад здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. Зокрема, на дисертаційному рівні майже відсутні дослідження, присвячені визначенню поняття й особливостей охорони здоров'я як об'єкта контролю. Окрім цього, враховуючи велику кількість законодавчих змін, що відбулися протягом останнього часу, направлених на врегулювання суспільних відносин у сфері охорони здоров'я, встановлення сутності й особливостей останніх як об'єкта контролю набуває особливої актуальності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в межах теми науково-дослідної роботи

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ «Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування» (державний реєстраційний номер 0112U003550) від 28.05.2012.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу наукових досліджень вчених, чинного законодавства України та відповідних підзаконних нормативно-правових актів, а також узагальнення практики їх реалізації визначити сутність та особливості здійснення контролю у сфері охорони здоров'я, а також окреслити шляхи удосконалення механізму здійснення у досліджуваній сфері.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- на підставі аналізу поглядів вчених і відповідної нормативно-правової бази з'ясувати поняття охорони здоров'я як об'єкта контролю;
- визначити сутність поняття контролю та на цій основі обґрунтувати власне бачення поняття державного контролю у сфері охорони здоров'я;
- систематизувати й охарактеризувати принципи контролю у сфері охорони здоров'я;
- здійснити характеристику видів контролю у сфері охорони здоров'я та на цій основі виділити загальні риси всіх видів контролю у досліджуваній царині;
- уточнити поняття предмета контролю у сфері охорони здоров'я;
- охарактеризувати суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я;
- визначити форми та методи здійснення контролю у сфері охорони здоров'я;
- з'ясувати організаційні та процедурні засади здійснення контролю у сфері охорони здоров'я;
- виробити пропозиції щодо оптимізації системи суб'єктів здійснення контролю у сфері охорони здоров'я;
- на підставі виконання цих завдань виробити конкретні пропозиції та рекомендації з досліджуваних питань.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які формуються під час регулювання відносин у сфері охорони здоров'я.

Предмет дослідження становлять адміністративно-правові засади контролю у сфері охорони здоров'я.

Методи дослідження. У роботі використовуються як загальнонаукові методи пізнання об'єктивної дійсності, так і окремі методи наукового пізнання. Так, *логіко-семантичний метод* використано з метою поглиблення понятійного апарату, зокрема, визначено такі поняття, як: «охорона здоров'я» (підрозділ 1.1) «державний контроль у сфері охорони здоров'я» (підрозділ 1.2), «принципи контролю у сфері охорони здоров'я» (підрозділ 1.3), «предмет контролю у сфері охорони здоров'я» (підрозділ 2.1), «форми та методи

контролю у сфері охорони здоров'я» (підрозділи 2.2-2.2). *Порівняльно-правовий метод* використано для з'ясування принципів контролю у сфері охорони здоров'я, уточнення системи суб'єктів контролю, з'ясування видів і форм контролю у сфері охорони здоров'я (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3, 2.4). За допомогою *соціологічного та статистичного методів і документального аналізу* виявлено недоліки адміністративно-правових засад контролю у сфері охорони здоров'я (розділи 1-2).

Науково-теоретичне підґрунтя дисертаційного дослідження складають наукові праці вчених у галузі загальної теорії держави і права, адміністративного права, конституційного права, трудового права й інших галузевих правових наук. Основні положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, ґрунтуються на аналізі норм Конституції України, законів України (у тому числі Кодексів) і підзаконних нормативно-правових актів, які визначають адміністративно-правові засади контролю у сфері охорони здоров'я. Інформаційну й емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності суб'єктів контролю у сфері охорони здоров'я, політико-правова публіцистика, довідкові видання та статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що представлене дисертаційне дослідження є однією із перших спроб комплексно дослідити адміністративно-правові засади контролю у сфері охорони здоров'я. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

- науково підтверджено доцільність зміни сутності моделі контролю у сфері охорони здоров'я за рахунок переходу від державної моделі контролю карального типу, характерного для часів СРСР, до громадсько-державної моделі моніторингу корегувального типу, що властива Україні як соціальній, демократичній, правовій державі;

- наведено авторське визначення державного контролю у сфері охорони здоров'я як здійснюваної на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що передбачений законами України, діяльності уповноважених органів – суб'єктів контролю з проведення процедури перевірки й оцінки стану реалізації системи заходів з охорони здоров'я з метою встановлення їх відповідності існуючим стандартам, критеріям і попередження, виявлення та припинення порушень у цій сфері, а також досягнення максимально ефективних результатів заходів з охорони здоров'я в інтересах особи, суспільства, держави;

удосконалено:

- розуміння поняття принципів контролю у сфері охорони здоров'я, під якими запропоновано розуміти визначені на нормативно-правовому рівні

керівні, визначальні засади, на яких ґрунтується діяльність уповноважених суб'єктів, направлена на забезпечення дотримання та недопущення відхилень від встановлених законодавством правил і норм у сфері охорони здоров'я шляхом здійснення процедур перевірки й оцінки її стану;

- теоретичні підходи до визначення правових дефініцій «предмет контролю»; «форми контролю», «методи контролю»;

- перелік ознак функцій державного управління, що має власне методологічне значення, яке полягає у тому, що знання та розуміння значення характерологічних рис вказаних функцій дає можливість провести аналіз ступеня ефективності реалізації окремих з них у діяльності суб'єктів контролю у сфері охорони здоров'я;

- зміст характерних рис державного контролю у сфері охорони здоров'я: це різновид діяльності уповноважених органів; полягає у діяльності з перевірки, оцінки фактичних даних певним критеріям; відбувається на підставі, в межах та у спосіб, визначений законами; орієнтований на протидію, виявлення недоліків, запобігання їх виникненню та подолання їх наслідків; спрямований на застосування заходів реагування для усунення та виправлення недоліків, підвищення ефективності й оптимізації заходів у сфері охорони здоров'я;

- склад предмета контролю у сфері охорони здоров'я: перелік питань, стосовно яких здійснюється управління уповноваженими суб'єктами; явища, що виникають або утворюють сферу охорони здоров'я; відносини між суб'єктами у сфері охорони здоров'я, процеси у сфері охорони здоров'я;

дістало подальшого розвитку:

- розуміння поняття «охорона здоров'я», під яким запропоновано розуміти систему законодавчо регламентованих заходів зі сторони спеціально уповноважених суб'єктів господарської діяльності, що провадять медичну практику, які спрямовані на надання населенню послуг медичного характеру;

- характеристика співвідношення понять «нагляд» і «контроль», у зв'язку з чим обґрунтовано, що ототожнювати нагляд і контроль не є доречним, бо вони мають дещо різний зміст, проте розглядати нагляд як частину контролю, його пасивну форму, видається правильним, оскільки органи, що здійснюють нагляд, здійснюють діяльність, яка схожа за вираженням на контроль, проте вони не мають права впливати на об'єкти під час своєї діяльності;

- наукові підходи щодо значення аналітичного забезпечення контрольної діяльності, яке повинно мати місце як на початковому етапі, так і на завершальному етапі, де сама діяльність з контролю при такому підході перетворюється на аналітично-контрольну, що забезпечує постійне її удосконалення та сприяє її ефективності;

- пропозиції щодо необхідності закріплення за організаційними та процедурними засадами здійснення контролю за діяльністю органів охорони

здоров'я статусу стандартів контрольної діяльності, що надає їм юридичної визначеності, забезпечує їх стабільність, передбачуваність управлінських дій і рішень органів контролю, підвищує його дієвість та ефективність;

- пропозиції щодо удосконалення діяльності суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я: оптимізація їх чисельності; усунення дублювання їх повноважень; створення контролюючих органів з урахуванням пріоритету функціонального принципу побудови органів виконавчої влади; нормативне закріплення процедурних аспектів контролю; більш широке включення представників громадськості у контрольну діяльність у цій сфері; перехід від пріоритету виявлення недоліків до пріоритету запобігання недолікам і від форми перевірки до форми моніторингу стану реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я тощо.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – основні положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшої розробки теоретико-правових питань здійснення контролю у сфері охорони здоров'я (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 31.05.2016);

- правотворчості – висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, може бути використано для підготовки й уточнення ряду законодавчих і підзаконних актів з питань діяльності суб'єктів контролю у сфері охорони здоров'я;

- правозастосовчій діяльності – використання одержаних результатів дозволить підвищити ефективність і якість здійснення контролю у сфері охорони здоров'я;

- навчальному процесі – матеріали дисертації доцільно використовувати при підготовці підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративна діяльність» та «Адміністративне право» (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 31.05.2016).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розробки проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки доповідалися дисертантом на засіданнях кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, а також були оприлюднені на всеукраїнських і міжнародних конференціях: «Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ» (Київ, 2015) та «Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення» (Київ, 2015).

Публікації. Основні результати дослідження викладено у п'яти статтях,

опублікованих у наукових фахових виданнях України та науковому періодичному виданні іншої держави, двох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 201 сторінку, з яких 166 сторінок основного змісту. Список використаних джерел складається із 283-х найменувань і займає 31 сторінку, додатки викладено на 4-х сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, окреслено зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, розкрито мету, задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, окреслено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості щодо апробації результатів дослідження та публікацій.

Розділ 1 «Методологічні засади контролю у сфері охорони здоров'я» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та особливості охорони здоров'я як об'єкта контролю»* наголошено, що з'ясування поняття й особливостей охорони здоров'я як об'єкта контролю здається неможливим поза з'ясуванням сутності такого поняття, як «охорона здоров'я». Наголошено, що зазначене поняття визначено у чинному законодавстві, проте дане визначення не є досконалим, у зв'язку з чим пропонується удосконалити зазначене поняття. Під охороною здоров'я запропоновано розуміти систему законодавчо регламентованих заходів зі сторони спеціально уповноважених суб'єктів господарської діяльності, що провадять медичну практику, які спрямовані на надання населенню послуг медичного характеру. Окреслено коло суб'єктів, які здійснюють свою діяльність у сфері охорони здоров'я, та проаналізовано їх діяльність, яка підпадає під контроль з боку органів влади та громадськості.

Розкрито етимологічне походження термінів «об'єкт» і «контроль». З'ясовано особливості охорони здоров'я як об'єкта контролю. Охарактеризовано складові елементи суспільних відносин, які виникають у ході захисту законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб у зазначеному секторі держави. Проаналізовано предмет охорони здоров'я як об'єкта контролю, доведено, що він втілюється саме в матеріальній формі та є відображенням змісту діяльності закладів (установ, організацій) у цій сфері. Запропоновано виокремити особливості охорони здоров'я як об'єкта контролю уповноважених на те суб'єктів. Встановлено коло суспільних відносин, які є об'єктом контролю у досліджуваній царині.

У *підрозділі 1.2 «Сутність та значення контролю у сфері охорони здоров'я»* з метою розуміння того, що собою становить контроль у сфері

охорони здоров'я, досліджено загальне поняття «функція державного управління», її окремий видовий прояв «функція контролю», а вже на цьому ґрунті надано характеристику основного поняття цього підрозділу. До загальної характеристики контролю взагалі та контролю у сфері охорони здоров'я зокрема включено наступні моменти: основні риси контролю, його призначення, зміст як наряду управлінської діяльності та методи реалізації. Обґрунтовано, що такий системний підхід дозволить досягти мети дослідження питання поняття й особливостей контролю у сфері охорони здоров'я.

Відмічено, що контроль у сфері охорони здоров'я характеризується усіма ознаками родового (функція державного управління) та видового (функція контролю) явищ, від яких він походить. Встановлені риси контролю у сфері охорони здоров'я, до яких віднесено: за характером – це діяльність суб'єктів контролю; за змістом – діяльність з перевірки, оцінки, встановлення відповідності даних певним критеріям; за формою здійснення він реалізується в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законами; мета його – виявлення недоліків, запобігання їх виникненню та подолання їх наслідків; завданням контролю є застосування заходів реагування, корегування діяльності та підвищення її ефективності й оптимізації.

Автором запропоновано контроль у сфері охорони здоров'я визначити як здійснювану на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що передбачений законами України, діяльність уповноважених органів – суб'єктів контролю з проведення процедури перевірки й оцінки стану реалізації системи заходів з охорони здоров'я з метою встановлення їх відповідності існуючим стандартам, критеріям, попередження, виявлення та припинення порушень у цій сфері, а також досягнення максимально ефективних результатів заходів з охорони здоров'я в інтересах особи, суспільства, держави.

У підрозділі 1.3 «Принципи здійснення контролю в сфері охорони здоров'я» виклад основних положень підрозділу розпочато з висвітлення етимологічного змісту поняття «принцип», а також з'ясування загальних основ реалізації контрольних функцій суб'єктами публічного адміністрування в різних сферах людської діяльності. Запропоновано власне визначення поняття «принципи контролю в сфері охорони здоров'я».

На підставі аналізу поглядів вчених щодо класифікації принципів контролю, запропоновано виокремити загально-правові та спеціальні принципи контролю. Під час аналізу загальноправових принципів контролю у сфері охорони здоров'я зазначено, що вони знайшли своє безпосереднє відображення в положеннях Основного Закону України та на них ґрунтується будь-яка легітимна діяльність. До загальноправових принципів контролю у сфері охорони здоров'я віднесено: верховенство права, законність, рівність, гласність і відкритість. Детально проаналізовано зазначені вище принципи по відношенню до контрольної діяльності у сфері охорони здоров'я.

Встановлено, що спеціальними принципами контролю у сфері охорони здоров'я є такі принципи, які притаманні, як правило, лише контрольній діяльності. До таких принципів віднесено: оперативність, персональність (визначеність адресата), об'єктивність, відповідальність. Проаналізовано кожен із зазначених принципів.

Розділ 2 «Механізм здійснення контролю у сфері охорони здоров'я» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та особливості предмета контролю у сфері охорони здоров'я»* досліджено основні ознаки цієї функції державного управління та специфіка явищ, на які спрямована діяльність суб'єктів контролю у вказаній сфері.

У підрозділі досліджено предмет контролю у сфері охорони здоров'я та його особливості. Ним є сукупність явищ, відносин, процесів, показників, окремих напрямів діяльності цій у сфері, які виникають під час та у зв'язку із реалізацією системи заходів по охороні здоров'я, на які спрямована перевірна діяльність суб'єктів контролю. Його проявами є: діяльність медичних і фармацевтичних працівників, закладів охорони здоров'я тощо; дотримання вимог нормативно-правових актів у цій сфері; документи, які складаються за результатами здійснення заходів з охорони здоров'я; результати діяльності у цій сфері (середня тривалість життя тощо); стан відносини між суб'єктами сфери охорони здоров'я.

Особливості предмета контролю у сфері охорони здоров'я полягають у багатоманітності напрямів його прояву (медична, санітарно-епідеміологічна, фармацевтична сфери тощо), а тому суб'єкт контролю стосовно кожного з елементів предмета контролю повинен мати відповідні повноваження, а здійснення контролю повинно охоплювати відповідні питання у сфері охорони здоров'я. Завданням удосконалення контролю в досліджуваній сфері державного управління слід вважати систематизацію та структурування предмета контролю (за елементами предмета, за сферами існування та рівнями реалізації).

У підрозділі 2.2 *«Характеристика суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я»* приділено увагу виявленню їх ролі у досліджуваній сфері.

Відмічено, що на цей час переважним чином суб'єктами контролю (нагляду) у сфері охорони здоров'я є державні органи, установи, адже управління для них є основною формою діяльності, тому контроль як різновид управлінської діяльності вони здійснюють на постійній основі. Наведено характеристику основних з них:

- Верховна Рада України, її органи (комітети) та посадові особи, які здійснюють контроль за станом реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я у формі роботи профільних комітетів, депутатського запита, проведення парламентських слухань;

- Президент України та утворені ним органи (Адміністрація Президента) забезпечують гарантування конституційних прав громадян у сфері охорони здоров'я, контроль спрямований на виконання актів Президента України у цій сфері;

- Кабінет Міністрів України, ЦОВВ, місцеві державні адміністрації, які забезпечують реалізацію політики у сфері охорони здоров'я, здійснюють контроль за станом реалізації окремих напрямків цієї політики та дотриманням законодавства з питань охорони здоров'я;

- судовий контроль, стосується індивідуально визначених правових спорів у сфері охорони здоров'я щодо правомірності управлінських рішень, дій або бездіяльності уповноважених осіб у цій сфері та дотримання прав фізичних і юридичних осіб;

- органи прокуратури здійснюють нагляд, спрямований на забезпечення дотримання законодавства у сфері охорони здоров'я, останній реалізується у межах нагляду в соціально-економічній сфері держави в цілому;

- контроль органів місцевого самоврядування (ради, їх виконавчі органи) як суб'єкта управління охороною здоров'я на певній території, здійснюється у формі перевірки стану управління у цій сфері (питання фінансування охорони здоров'я, закладів охорони здоров'я, організація медичного обслуговування на території тощо);

- громадяни та їх об'єднання (громадські організації, політичні партії тощо) є суб'єктами контролю у сфері охорони здоров'я, реалізуючи конституційне право щодо їх участі в управлінні державними справами, відмічено, що цей вид контролю є найменше розвиненим у сфері охорони здоров'я.

На підставі аналізу повноважень суб'єктів контролю у сфері охорони здоров'я автором пропонується виділяти за галузевою ознакою механізм контролю у цій сфері як різновид загального державного механізму контролю та форму реалізації однойменної функції державного управління. Кожний з суб'єктів контролю наділяється певними повноваженнями та здійснює однойменну функцію щодо єдиного для цих органів об'єкта, але з приводу різних аспектів його прояву. Відмінності визначаються статусом органу та його призначенням у механізмі державного управління.

Вказується, що якщо розглядати державне управління в його вузькому значенні (як діяльність органів виконавчої влади), то до числа суб'єктів, які безпосередньо здійснюють спеціальний (функціональний) контроль у сфері охорони здоров'я, пропонується віднести: Кабінет Міністрів України, МОЗ України, Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Академію медичних наук України. Вказаний перелік відповідає структурному поділу державної політики в цій сфері на відповідні рівні та відображує поділ її на окремі напрями діяльності,

управління якими здійснюють ці державні органи, у тому числі й у формі контролю.

У підрозділі 2.3 «*Форми та методи контролю у сфері охорони здоров'я*» досліджено зовнішні прояви здійснення контролю та способи його реалізації.

Відмічається, що за своєю природою контроль є явищем багатограним, проте має здійснюватися уповноваженими суб'єктами у точно встановленій формі та визначеними способами, дотримання яких забезпечує отримання найбільш об'єктивних і повних результатів про реалізацію діяльності, пов'язаної із охороною здоров'я, на всіх її стадіях.

На підставі аналізу визначень понять «форма», «форма державного управління», «форма контролю», автором з урахуванням особливостей предмета контролю у сфері охорони здоров'я, до якого входить широкий перелік напрямів медичної діяльності, його форму визначено як зовнішнє вираження дій уповноважених суб'єктів контролю, спрямованих на реалізацію мети контрольної діяльності у сфері охорони здоров'я, яке об'єктивується у комплексі заходів (дій), спрямованих на забезпечення відповідності її встановленим стандартам та отримання об'єктивних результатів від контролю.

У роботі проаналізовано точки зору науковців щодо класифікації форм контролю. Автором зроблено висновок, що оскільки форма є відображенням внутрішнього змісту, то найбільш прийнятною є класифікація форм контролю за способом здійснення, адже саме цей критерій є відображенням призначення даної функції управління. При цьому попередній, поточний і подальший контроль пропонується вважати його видами, а не формами. Тому основними формами контролю у сфері охорони здоров'я слід вважати: перевірку, аудит, моніторинг та інспектування у формі ревізії. Наведено їх характеристику та висвітлені особливості здійснення у досліджуваній сфері. Найбільш ефективними формами контролю як засобу управління сферою охорони здоров'я є моніторинг та аудит.

Під методами контролю у сфері охорони здоров'я пропонується вважати систему специфічних способів і засобів, за допомогою яких здійснюються контрольні дії, спрямовані на встановлення відповідності чинному законодавству, стандартам і нормам у галузі медицини діяльності у сфері охорони здоров'я населення, а також належності забезпечення конституційного права людини на охорону здоров'я. До їх числа віднесено: спостереження, експертний метод, методи клініко-економічного аналізу, соціологічні методи, метод процесного підходу, документальний, лабораторний аналіз, технологічний контроль, комбіновані методи. Акцентовано увагу на тому, що наведений перелік методів не є вичерпним, під час здійснення контролю у сфері охорони здоров'я застосовуються також інші способи та засоби дослідження інформації та впливу на підконтрольні об'єкти.

Відмічено, що форма контролю у сфері охорони здоров'я сама по собі є первинною відносно метода, оскільки включає шляхи впливу на об'єкт. Метод

відображається у формі, він є способом впливу на об'єкт. Ці поняття є спорідненими, вони доповнюють одне одного й у своєму взаємозв'язку розкривають способи та засоби зовнішнього вираження і реалізації контрольної діяльності. З метою оптимізації здійснення контролю як елемента управління сферою охорони здоров'я пропонується нормативно визначити перелік форм і методів контролю. Вибір форми та методу контролю залежить від його призначення та тих завдань, які вирішуються при ухваленні рішення про проведення контролю.

У підрозділі 2.4 «*Організаційні та процедурні засади здійснення контролю за діяльністю органів охорони здоров'я*» засади контролю досліджені з позиції погляду на них як чинники його дієвості й ефективності.

У роботі акцентується увага на тому, що, незважаючи на багатоманітність напрямів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та форм її прояву (медицина, санітарно-епідеміологічне благополуччя, фармація тощо), питання організації та процедури проведення контролю у цій сфері повинні мати ознаки стандартів такої діяльності. Опрацювання єдиних підходів до організаційного та процедурного забезпечення контрольної діяльності у сфері охорони здоров'я є факторами його дієвості й ефективності, отримання об'єктивних і повних результатів. Певні відмінності при організації та здійсненні контролю можуть відноситися до окремих методів та щодо окремих предметів контролю, що забезпечує не тільки врахування їх специфіки, а й більш повне досягнення мети контролю.

Доведено, що організація контролю у сфері охорони здоров'я є внутрішньоорганізаційною діяльністю суб'єктів контролю та засобом реалізації засад управління. У підрозділі визначені її обов'язкові блок-елементи: аналітична робота та прогнозування; планування і розподілення повноважень між виконавцями; підготовка й інструктаж; взаємодія та координація; ресурсне забезпечення контролю (інформаційно-документальне, методичне, кадрове, матеріально-технічне забезпечення тощо).

У підрозділі також проаналізовані питання характеристики процедур здійснення контролю у сфері охорони здоров'я (визначають етапи (стадії) контролю та їх зміст, є засобом реалізації форм контролю, визначають умови його здійснення, упорядковують діяльність контрольних органів, визначають строки контролю та його межі). Відмічено, що призначення цих процедур – встановлення послідовності і порядку здійснення контрольних дій та їх етапів, забезпечення взаємозв'язку між ними, а також забезпечення належної реалізації повноважень суб'єкта контролю. При цьому процедури контролю виступають гарантією дотримання прав органів, установ і підприємств сфери охорони здоров'я, які виступають об'єктами контролю.

Здобувачем доведено, що потребує удосконалення на нормативному та методологічному рівні регламентація організації і процедури здійснення державного та громадського контролю у сфері охорони здоров'я. На цій

підставі пропонуються заходи по покращенню контролю у сфері охорони здоров'я.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення контролю у сфері охорони здоров'я» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Удосконалення окремих видів контролю в сфері охорони здоров'я» акцентовано увагу, що у науково-правових колах види контролю класифікують, зокрема, в залежності від суб'єктів реалізації контрольних функцій. До такого виду контролю відноситься державний, підвидами якого традиційно виступають парламентський, президентський, урядовий і судовий. У якості прикладу реалізації вищенаведеного прояву контролю у сфері охорони здоров'я розглянуто та проаналізовано парламентський і судовий.

Охарактеризовано поняття й особливості парламентського контролю, наголошено, що парламентський контроль зосереджений як у реалізації дієвих важелів впливу на діяльність суб'єктів публічної влади, у випадках прийняття посадовими та службовими особами офіційних рішень, що суперечать загальнообов'язковим правилам поведінки, нормам чи стандартам, так і здійснення впливу на різні сфери суспільного життя шляхом прийняття нормативно-правових актів вищої юридичної сили. Розкрито теоретико-методологічні підходи до характеристики судового контролю. Проаналізовано його зміст. Доведено, що судовий контроль набуває особливого значення в сфері охорони здоров'я, адже однією з його особливостей є можливість відновлення порушених прав та інтересів осіб (пацієнтів), вирішення трудових спорів між медичними працівниками й адміністрацією лікувально-профілактичних установ.

Окрему увагу у підрозділі присвячено характеристиці суспільного та громадського контролю.

Серед критеріїв класифікації видів контролю у сфері охорони здоров'я також названо відповідний напрямок його проведення. За таким критерієм виділено та проаналізовано: фінансовий контроль і ліцензійний контроль. На підставі наявності організаційних взаємозв'язків контролюючого суб'єкта та підконтрольного об'єкта, виділено зовнішній і внутрішній (адміністративний) контроль у сфері охорони здоров'я. По кожному з видів контролю обґрунтовано позицію автора щодо можливостей їх вдосконалення.

У підрозділі 3.2 «Оптимізація системи суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я» досліджена як засіб підвищення ефективності контрольної діяльності у цій сфері та умова покращення стану справ з охорони здоров'я в країні.

Досліджуючи систему суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я, автором акцентовано увагу на тому, що, незважаючи на залучення до контрольної діяльності цілої низки державних органів, включення їх до механізму здійснення державного контролю у цій сфері, їх

діяльність істотно не впливає на загальний стан справ у державному управлінні у цій сфері. Відмічено, що залишається низькою ефективність здійснення самого контролю, недостатньо дієвими є заходи, які вживаються за його результатами.

Автором виявлені чинники, які перешкоджають ефективній організації та результативному проведенню контролю у сфері охорони здоров'я: дублювання компетенції та повноважень органів контролю; недостатня координація їх діяльності; недоліки в правовій регламентації організації та процедур здійснення контролю; недостатність обсягів фінансування та ресурсного забезпечення органів контролю; недостатнє впровадження сучасних управлінських технологій (зокрема, менеджменту якості медичних послуг) тощо. З урахуванням виявлених недоліків автором запропоновані конкретні кроки по їх усуненню.

Здобувачем розглянуто існуючу модель системи суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я. Звертається увага на те, що за своїм характером та організаційною побудовою, формами і методами здійснення контролю ця система більше відповідає умовам планової економіки, а не умовам розбудови України як демократичної, соціальної та правової держави.

Доведено, що основним недоліком існуючої системи суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я, та їх діяльності є те, що вони більше орієнтовані на здійснення перевіркової діяльності та встановлення недоліків, а не на мету запобігання недолікам та оптимізацію і підвищення ефективності реалізації політики у сфері охорони здоров'я. У роботі звернуто увагу, що система цих суб'єктів фактично одержавлена, а громадський контроль неефективний.

З метою усунення виявлених недоліків у системі суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я, запропоновано створення громадсько-державної моделі управління (контролю) сферою охорони здоров'я, де державна компонента забезпечує нормативне регулювання контролю та наявність владних повноважень по його здійсненню, а громадська забезпечує об'єктивність і якість здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. Відмічено, що по мірі наближення до кінцевих споживачів послуг у досліджуваній сфері державна компонента поступово заміщується громадською.

До числа заходів на цьому шляху віднесено такі: оптимізація чисельності та компетенції контролюючих органів; усунення дублювання їх повноважень; створення контролюючих органів з урахуванням пріоритету функціонального принципу побудови органів виконавчої влади; нормативне закріплення процедурних аспектів контролю у сфері охорони здоров'я; більш широке включення представників громадськості у контрольну діяльність у цій сфері; наближення суб'єктів контролю до контрольованих об'єктів; перехід від

пріоритету виявлення недоліків до пріоритету запобігання недолікам і від форми перевірки до форми моніторингу стану реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – визначення сутності й особливостей адміністративно-правових засад контролю у сфері охорони здоров'я. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Основні з них такі.

Під поняттям «охорона здоров'я» через призму контрольних функцій спеціально уповноважених державних органів у вказаному секторі слід розуміти специфічну форму діяльності посадових і службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання всіх організаційно-правових форм і форм власності сфери управління Міністерства охорони здоров'я України, що зосереджується в прийнятті обґрунтованих офіційних рішень, як то визначення обсягів для проведення державної закупівлі лікарських засобів, використання бюджетних коштів за цільовим спрямуванням на місцях, надання адміністративних послуг різних категорій, покращення умов праці для медичного персоналу (оснащення структурних підрозділів медичним обладнанням, службових приміщень робочими місцями тощо), активізація кадрової політики, реалізація державних цільових науково-технічних та (або) медико-санітарних програм, і яка безпосередньо направлена на забезпечення сталого функціонування системи закладів (установ, організацій) охорони здоров'я, а також додержання їх працівниками загальнообов'язкових правил поведінки, стандартів і норм.

Узагальнено характерні риси поняття «контроль»: а) за характером контроль – це різновид діяльності відповідних уповноважених органів – суб'єктів контролю; б) за своїм змістом контроль полягає у діяльності з перевірки, оцінки, встановлення відповідності фактичних даних певним критеріям, визначення рівня фактично досягнутих результатів; в) за формою здійснення контролю, він відбувається на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; г) за своєю метою контроль орієнтований на протидію чомусь небажаному, блокування відхилень у діяльності, виявлення недоліків, помилок, порушень, запобігання їх виникненню та подолання їх наслідків; г) за завданням контроль спрямований на застосування заходів реагування для усунення та виправлення недоліків і порушень, корегування діяльності та підвищення її ефективності й оптимізації.

Сутність контролю розкрито у двох аспектах, а саме широкому та вузькому. У першому випадку мова йде про коректність правозастосовної

діяльності підконтрольних суб'єктів з урахування норм чинного законодавства у відповідній сфері суспільного життя, а також наявних практичних рекомендацій і теоретичних положень з цього приводу. А в другому – контрольні повноваження посадових і службових осіб компетентних суб'єктів державної влади, які спрямовані на формування так званої емпіричної бази детермінантів порушення працівниками об'єкта контролю загальнообов'язкових правил поведінки, що в подальшому дозволить розробити дієві правові механізми не лише усунення недоліків у системі організації функціонування такого об'єкта, але й попередження та запобігання.

Запропоновано державний контроль у сфері охорони здоров'я визначити як здійснювану на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що передбачений законами України, діяльність уповноважених органів – суб'єктів контролю з проведення процедури перевірки й оцінки стану реалізації системи заходів з охорони здоров'я з метою встановлення їх відповідності існуючим стандартам, критеріям, попередження, виявлення та припинення порушень у цій сфері, а також досягнення максимально ефективних результатів заходів з охорони здоров'я в інтересах особи, суспільства, держави.

Виокремлено два основних критерії поділу принципів здійснення контролю у сфері охорони здоров'я: загальноправові та спеціальні. До загальноправових принципів віднесено: верховенство права, законність, рівність, гласність і відкритість. Серед спеціальних принципів названо: оперативність, персональність (визначеність адресата), об'єктивність, відповідальність. Звичайно, наведений вище принципів контролю у сфері охорони здоров'я не претендує на абсолютність і завершеність, тож може бути доповнений.

Зауважено про наявність організаційних взаємозв'язків контролюючого суб'єкта та підконтрольного об'єкта, у зв'язку з чим виділено зовнішній і внутрішній (адміністративний) контроль у сфері охорони здоров'я. Так, зовнішній контроль – це відповідна діяльність суб'єктів владних повноважень, які не входять у систему охорони здоров'я. Внутрішній контроль здійснюється уповноваженими на те особами, компетентними органами у сфері функціонування Міністерства охорони здоров'я України. Зважаючи на те, що характер зовнішнього та внутрішнього контролю охорони здоров'я має пряме відношення до визначення сутності суб'єктів такої діяльності, як ми зазначали раніше, йому буде присвячений окремий підрозділ нашого дослідження. Доведено, що кожному з видів контролю притаманні такі властивості, як функціональне призначення, що зосереджене у вигляді очікуваних результатів зі сторони суб'єктів реалізації правових засобів реагування на різного роду порушення загальнообов'язкових правил поведінки, норм чи стандартів у сфері охорони здоров'я, а також предметна сфера застосування, як то фінансової звітності, бухгалтерського обліку, дотримання ліцензійних умов, відновлення порушених прав та інтересів осіб (пацієнтів), вирішення трудових

спорів між медичними працівниками й адміністраціями лікувально-профілактичних установ, прийняття нормативно-правових актів вищої юридичної сили тощо.

Під предметом контролю у сфері охорони здоров'я пропонується розуміти сукупність явищ, відносин, процесів, показників, окремих напрямів діяльності цій у сфері та їх результати, які виникають під час та у зв'язку із реалізацією системи заходів по охороні здоров'я, на які спрямована перевірочна діяльність суб'єктів контролю.

Доведено, що суб'єкти, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я, перебувають між собою у певному взаємозв'язку (однаковий об'єкт контролю – сфера охорони здоров'я) та взаємодії (у зв'язку зі здійсненням владних повноважень по контролю за цією сферою). Сукупність суб'єктів контролю у цій сфері утворює їх систему, де кожному з них відведено для контролю певну її частину, що забезпечує системність і комплексність реалізації цієї функції державного управління. Всі разом ці суб'єкти, поряд із формами та методами, правовою основою контролю, входять до державного механізму контролю у сфері охорони здоров'я.

Вказується, що у найбільш повному обсязі функція контролю у сфері охорони здоров'я реалізується в діяльності органів виконавчої влади, які здійснюють спеціальний (функціональний) контроль. На цій підставі до суб'єктів контролю у сфері охорони здоров'я віднесено: Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Академію медичних наук України. Вказаний перелік відповідає структурному поділу сфери охорони здоров'я на окремі рівні та напрями діяльності, управління якими, у тому числі й у формі контролю, здійснюють ці державні органи. Тому заходи по підвищенню ефективності управління в цій сфері повинні бути спрямовані на удосконалення статусу, форм і методів діяльності цих органів.

Зроблено висновок про критерії визначення форм і методів контролю у сфері охорони здоров'я. Ними виступають: призначення контролю, що буде проведено; завдання, які очікується досягти внаслідок його здійснення. Враховуючи спрямування управління сферою охорони здоров'я у напрямку покращення ситуації в ній та оптимізації діяльності суб'єктів у цій сфері, пріоритет повинен залишатися за тими формами та методами контролю, які спрямовані на оцінку стану контрольованого об'єкта та надання повної, всебічної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень по корегуванню системи охорони здоров'я та покращення її стану.

Пропонується закріпити за організаційними та процедурними засадами здійснення контролю за діяльністю органів охорони здоров'я статус стандартів контрольної діяльності. Це створює підстави для опрацювання єдиних підходів до організаційного та процедурного забезпечення контрольної діяльності у цій

сфері. Нормативне закріплення організаційно-правових засад здійснення контролю у означеній сфері надає їм юридичної визначеності, забезпечує їх стабільність, передбачуваність управлінських дій і рішень органів контролю, підвищує його дієвість та ефективність.

Оптимізація системи суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я, окрім усунення окремих недоліків у їх діяльності, пов'язується із необхідністю відходу від державної моделі контролю карального типу, властивого для планової економіки часів СРСР (екстенсивного типу економічного розвитку охорони здоров'я) та початкового етапу становлення демократії в Україні, до громадсько-державної моделі моніторингу корегувального типу (інтенсивного типу економічного розвитку охорони здоров'я), яка повинна бути властивою Україні як соціальній, демократичній, правовій державі та відповідати сучасним підходам у сфері державного управління (надання контрольно-управлінських послуг).

Запропоновано внести зміни до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28 березня 2013 року № 244, а саме в частині можливості продовження строків здійснення планової (позапланової) перевірки з обов'язковим письмовим обґрунтуванням.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Ліфінцев О.В. Поняття й особливості охорони здоров'я як об'єкта контролю / О.В. Ліфінцев // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – Випуск 29. – Частина 2. – Том 3. – С. 148-152.

2. Ліфінцев О.В. Сутність та особливості контролю в сфері охорони здоров'я / О.В. Ліфінцев // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Випуск 5-2. – Том 3. – С. 139-142.

3. Ліфінцев О.В. Принципи здійснення контролю в сфері охорони здоров'я / О.В. Ліфінцев // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Випуск 3-2. – Том 1. – С. 156-159.

4. Лифинцев А.В. Методы контроля в сфере охраны здоровья / А.В. Лифинцев // Право и Политика. – 2015. – № 3. – С. 252-255.

5. Ліфінцев О.В. Види контролю в сфері охорони здоров'я / О.В. Ліфінцев // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – № 1. – С. 178-182.

6. Ліфінцев О.В. Поняття та особливості предмету контролю у сфері

охорони здоров'я / О.В. Ліфінцев // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – № 2. – С. 201-206.

7. Ліфінцев О.В. Перевірка, як форма контролю у сфері охорони здоров'я / О.В. Ліфінцев // Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ // Матеріали круглого столу. Збірник наукових праць (14 травня 2015 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 93-95.

8. Ліфінцев О.В. Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення / О.В. Ліфінцев // Матеріали другої звітної Міжнародної науково-практичної конференції. Збірник наукових праць (5 березня 2015 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 179-181.

АНОТАЦІЯ

Ліфінцев О. В. Адміністративно-правові засади контролю у сфері охорони здоров'я. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро, 2016.

Дисертація присвячена розгляду особливостей адміністративно-правових засад здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – визначення сутності й особливостей адміністративно-правових засад контролю у сфері охорони здоров'я. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. На підставі аналізу поглядів вчених і відповідної нормативно-правової бази з'ясовано поняття охорони як об'єкта контролю. Визначено сутність поняття контролю та на цій основі обґрунтовано власне бачення поняття державного контролю у сфері охорони здоров'я. Систематизовано й охарактеризовано принципи контролю у сфері охорони здоров'я. Здійснено характеристику видів контролю у сфері охорони здоров'я і на цій основі виділено загальні риси всіх видів контролю у досліджуваній царині. Уточнено поняття предмета контролю у сфері охорони здоров'я. Охарактеризовано суб'єктів, які здійснюють контроль у сфері охорони здоров'я. Визначено форми та методи здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. З'ясовано організаційні та процедурні засади здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. Вироблено пропозиції щодо оптимізації системи суб'єктів здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. На підставі виконання цих завдань вироблено конкретні пропозиції та рекомендації з досліджуваних питань.

Ключові слова: *контроль, державний контроль, охорона, охорона*

здоров'я, принципи, предмет, суб'єкт здійснення контролю, форми, методи, організація, процедури, оптимізація.

АННОТАЦИЯ

Лифинцев А. В. Административно-правовые основы контроля в сфере охраны здоровья. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Днепр, 2016.

Диссертация посвящена рассмотрению особенностей административно-правовых основ осуществления контроля в сфере охраны здоровья. В диссертации приведены теоретическое обобщение и новое решение научной задачи – определение сущности и особенностей административно-правовых основ контроля в сфере здравоохранения. В результате проведенного исследования сформулирован ряд выводов, предложений и рекомендаций, направленных на достижение поставленной цели.

На основании анализа взглядов ученых и соответствующей нормативно-правовой базы выяснено понятие охраны, как объекта контроля. Определена сущность понятия контроля и на этой основе обоснованно собственное видение понятия государственного контроля в сфере охраны здоровья. Предложено государственный контроль в сфере охраны здоровья определить как осуществляемую на основаниях, в пределах полномочий и способом, предусмотренным законами Украины, деятельность уполномоченных органов – субъектов контроля по проведению процедуры проверки и оценки состояния реализации системы мер по охране здоровья с целью установления их соответствия существующим стандартам, критериям, предупреждения, выявления и пресечения нарушений в этой сфере, а также достижения максимально эффективных результатов мероприятий по охране здоровья в интересах личности, общества, государства.

Систематизированы и охарактеризованы принципы контроля в сфере здравоохранения. Выделены два основных критерия разделения принципов осуществления контроля в сфере охраны здоровья: общеправовые и специальные. К общеправовым принципам отнесены: верховенство права, законность, равенство, гласность и открытость. Среди специальных принципов названо, оперативность, персональность (определенность адресата), объективность, ответственность.

Осуществлено характеристику видов контроля в сфере здравоохранения и на этой основе выделены общие черты всех видов контроля в исследуемой области. Уточнено понятие предмета контроля в сфере здравоохранения. Под предметом контроля в сфере здравоохранения предлагается понимать

совокупность явлений, отношений, процессов, показателей, отдельных направлений деятельности данной сфере и их результаты, которые возникают во время и в связи с реализацией системы мер по охране здоровья, к которой стремится проверочная деятельность субъектов контроля.

Охарактеризованы субъекты, которые осуществляют контроль в сфере охраны здоровья. Определены формы и методы осуществления контроля в сфере охраны здоровья. Выяснены организационные и процедурные основы осуществления контроля в сфере охраны здоровья. Нарботаны предложения по оптимизации системы субъектов осуществления контроля в сфере охраны здоровья. На основании выполнения этих задач выработаны конкретные предложения и рекомендации по исследуемым вопросам.

Ключевые слова: контроль, государственный контроль, охрана, охрана здоровья, принципы, предмет, субъект осуществления контроля, формы, методы, организация, процедуры, оптимизация.

SUMMARY

Lifintsev O. V. Administrative-legal Bases of the Control in the Sphere of Health Care. – Manuscript.

Dissertation for candidate of law degree by specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – the Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs, Dnipro, 2016.

Dissertation is devoted to examination of peculiarities of administrative-legal bases of control in the sphere of health care. The dissertation provides theoretical generalization and new accomplishment of scientific task – definition of essence and peculiarities of administrative-legal bases of control in the sphere of health care. As a result of research conducted the work formulates a number of conclusions, propositions and recommendations for accomplishment of the stated objective. Based on the analyses of positions of the prominent scientists and related normative-legal base the dissertation defines a notion of health care as an object of control. It defines essence of the notion “control” and presents author’s vision of the notion “state control in the sphere of health care”. The work elaborates systemization and characteristic of principles of control in the sphere of health care. It develops characteristic of types of control in the sphere of health care and basing on their characteristic outlines general features of all types of control in the sphere examined. The dissertation specifies the notion of an object of control in the sphere of health care. It develops propositions for optimization of the system of controlling subjects in the sphere of health care. Based on accomplishment these tasks the work elaborates concrete propositions and recommendations for the examined issues.

Keywords: control, state control, protection, health care, principles, object, controlling subject, forms, methods, organization, procedure, optimization.